

Radna grupa za direktan dijalog u vezi povratka

PROTOKOL

O

DOBROVOLJNOM I ODRŽIVOM POVRATKU

između

Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu

i

Privremenih institucija samouprave na Kosovu

i

Vlade Srbije

Uzimajući u obzir Povelju Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu UN), Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodni sporazum o civilnim i političkim pravima i naredne protokole, Međunarodni sporazum o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodnu konvenciju o eliminaciji svih vrsta rasne diskriminacije, Konvenciju UN o pravima deteta, Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Rezoluciju Saveta bezbednosti 1244 (1999), Vodeće principe UN-a o pitanjima internog raseljavanja, kao i ostale relevantne principe koji su sadržani u međunarodno priznatim legalnim instrumentima,

Pridržavajući se Poglavlja 3 - Ljudska prava, a posebno dela 3.4 Ustavnog okvira za Privremenu samoupravu na Kosovu,

Priznajući pravo svakog pojedinca da odlučuje o mestu svog prebivališta,

Potvrđujući obavezu svih strana da osiguraju bezbedan, neometan i dostojanstven povratak interno raseljenih lica u mesta svog porekla, povratak njihovih imovinskih prava i obavezu da stvore uslove za slobodno kretanje svih lica,

Uzimajući u obzir da je broj interno raseljenih lica koji su se do sada vratili i dalje mali i da bi se postigao pravi napredak moraju da budu preduzeti suštinski dodatni naponi,

Prepoznajući važnost uspostavljanja aktivne tehničke saradnje između strana i identifikovanja odgovornosti svih strana, uzimajući u obzir da UNMIK snosi glavnu odgovornost za obezbeđivanje sigurnog i održivog povratka svih izbeglica i raseljenih lica u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti 1244 (1999),

U cilju intenziviranja procesa povratka, Misija privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK), Vlada Kosova – PIS i Vlada Republike Srbije (u daljem tekstu: Strane) usvajaju sledeće:

Član 1.

Strane će, u skladu sa svojim nadležnostima, osigurati sledeće osnovne predušlove za dobrovoljni i održivi povratak interno raseljenih lica bez obzira na njihovu etničku pripadnost na bezbedan i dostojanstven način:

- fizičku i materijalnu sigurnost kao i slobodu kretanja,
- oslobađanje zaposednute imovine, zaštitu te imovine i ponovno vraćanje zakonitim vlasnicima,
- rekonstrukciju oštećenih i uništenih zgrada,
- pristup socijalnoj, ekonomskoj i opštinskoj infrastrukturi i službama,
- podjednake mogućnosti za zapošljavanje povratnika i upražnjavanje pozitivne diskriminacije gde god je to moguće,
- neophodnu humanitarnu pomoć,
- bolju sveukupnu klimu za povratak i smanjenje nepoverenja i negativne propagande,
- najnovije i tačne informacije o uslovima za povratak kako bi povratnici mogli da donesu odluku zasnovanu na tačnim informacijama,
- ostalo u zavisnosti od individualnih mesta povratka.

Član 2.

Primarni fokus procesa povratka jeste da preokrene efekat pomeranja stanovništva povezanog sa sukobom i da okonča situaciju u kojoj postoje raseljena lica, uz dužno poštovanje prava interno raseljenih lica da se vrata u svoje domove, kao i prava da slobodno izaberu mesto svog prebivališta.

Strane se obavezuju da preduzmu sve mere kako bi se uklonile postojeće prepreke koje se odnose na dobrovoljni povratak u mesta porekla i vraćanje u posed nekretnina i lične imovine.

Strane se takođe obavezuju da omoguće interno raseljenim licima da se nasele ili integrišu u lokalnu sredinu na alternativnim mestima na Kosovu po slobodnom izboru.

U traženju alternativnih rešenja za povratak, Strane se obavezuju da osiguraju da odluka interno raseljenih lica koji se odluče za takvu alternativu povratku u svoje domove, bude doneta zaista dobrovoljno, na individualnom osnovu, i bez bilo kakvog pritiska.

Strane će zajedničkim snagama da osiguraju da interno raseljena lica imaju pristup potpunim i objektivnim informacijama o povratku u određenu lokalnu sredinu tako da mogu da donesu konačnu odluku o mestu trajnog povratka, ako ne žele ili ne mogu da se vrate u mesta svog porekla ili boravšta.

U toku identifikacije i sprovođenja takvih alternativnih trajnih rešenja povratku svojim kućama, Strane će obezbediti da to ne utiče negativno na napore da se stvore uslovi koji bi omogućili interno raseljenim licima koji žele dobrovoljno da se vrate svojim kućama da to i urade.

Strane će takođe u toku identifikacije i sprovođenja takvih alternativnih trajnih rešenja na mestima koja nisu mesta porekla obezbediti da imovinska prava interno raseljenih lica i izbeglica u mestu porekla, ili imovinska prava drugih lica u izabranoj alternativnoj oblasti naseljavanja, kao i integracija u lokalnu sredinu ne budu ugroženi.

Član 3.

U pokušaju da se prevaziđu nezadovoljavajući rezultati i kašnjenja u povratku interno raseljenih lica, i u cilju poboljšanja postupaka procesa povratka, Strane se slažu da nastave sa sledećim komplementarnim postupcima i aktivnostima:

Biće uspostavljen postupak registracije za povratak koji će omogućiti povratnicima da se registruju u opštini u koju žele da se vrate. Oni takođe mogu da podnesu zahtev preko relevantnih institucija Republike Srbije i Crne Gore koje će prosljeđivati zahteve relevantnim strukturama UNMIK-a i opštinskim strukturama.

Dostavljene informacije moraju da sadrže sve neophodne podatke o licima i porodicama koje su se odlučile za dobrovoljni povratak kako bi se omogućilo da PIS i UNMIK mogu jasno da identifikuju potencijalnog povratnika i njegove rođake, njegovo mesto porekla kao i da se dogovore oko potrebnih priprema za povratak. Stoga, takve informacije uključuju ali nisu ograničene samo na sledeće informacije:

- puna imena i sastav povratničke porodice;
- datum rođenja ili broj godina, mesto rođenja, kopije izvoda iz matične knjige rođenih ili drugog važećeg i legitimnog identifikacionog dokumenta;
- mesto i adresa porekla ili boravišta na Kosovu ili izabranog alternativnog mesta boravka u skladu sa Članom 2;
- podaci o dokumentaciji koja dokazuje posedovanje zemljišta i drugih nepokretnosti, uključujući katastarske podatke koji se odnose na taj konkretan slučaj (ako je moguće kopije istih) i HPD/KPA/sudske odluke (ako je moguće kopije istih);
- pokazatelji koji ukazuju na konkretnu ugroženost i na odgovarajuće konkretne zahteve za pružanje pomoći;
- datum i naziv nadležnog organa/agencije za registraciju zahteva za dobrovoljni povratak kući.

Priznanjem da interno raseljena lica imaju pravo na spontani povratak u bilo kojoj fazi, dobrovoljno organizovani povratak može da počne 60 dana od dana podnošenja takvih informacija od strane napred navedenih nadležnih organa.

U toku tih 60 dana, počev od dana prijema zahteva, opštine, u okviru svojih nadležnosti, moraju da završe pripreme i aktivnosti u cilju obezbeđivanja administrativnih, materijalnih, bezbednosnih, komunalnih, infrastrukturnih i drugih uslova za povratak, uključujući posebno:

- obezbeđivanje privremenog smeštaja u mestu povratka, kada je to moguće;
- obezbeđivanje neophodnih administrativnih, tehničkih i drugih uslova i dozvola za rekonstrukciju oštećenih i uništenih objekata;
- ravnopravan pristup transportnim, zdravstvenim, obrazovnim, policijskim i drugim socijalnim i javnim službama;
- zajednički će biti identifikovani ostali potrebni uslovi, u zavisnosti od karakteristika mesta povratka, i u skladu sa tim preduzete zajedničke mere.

U opštinama, područjima ili u slučajevima, gde uprkos najboljim naporima dođe do zakašnjenja koje se nije moglo izbeći, biće uspostavljen poseban mehanizam koji uključuje sve strane koje učestvuju u Protokolu, u cilju identifikacije problema i njegovog rešavanja.

Biće poboljšane mogućnosti opštinskih administracija u cilju osposobljavanja opštinskih službi da efikasno odgovore na napred navedene odredbe. Biće doneti standardni operativni postupci koji će se primenjivati na opštinskom nivou da bi se obezbedila kontinuirana i brza pomoć povratnicima u svim aspektima njihovih reintegracionih potreba.

UNMIK i PIS će preduzeti sve neophodne mere u okviru svojih nadležnosti, u cilju obezbeđivanja da interno raseljenim licima budu ekspeditivno vraćena, zaštićena i očuvana njihova imovinska prava.

Strane će imati pristup katastarskim registrima i odgovarajućim podacima, u vezi sa svakim slučajem, uvek kada su ti registri povezani sa povratkom, a kopije dokumenata moraju da budu obezbeđene potencijalnom povratniku u mesto porekla i nadležnima u opštini na čiju teritoriju raseljeno lice želi da se vrati;

Član 4

Nadležne opštinske agencije će u saradnji sa UNMIK-om u periodu od 60 dana od dana prijema informacija o planiranom dobrovoljnom povratku, obezbediti potrebne administrativne dozvole i odobrenja za početak rekonstrukcije oštećenih i uništenih objekata.

Strane će olakšati rekonstrukciju i njen završetak u najkraćem mogućem periodu.

Strane nameravaju da obostrano ispitaju mogućnost da učine zajedničke napore, posle prethodnog usaglašavanja, na pronalaženju dodatnih nedostajućih sredstava od potencijalnih donatora za potrebe rekonstrukcije, u vezi sa konkretnim projektima povratka i lokalnog naseljavanja u cilju obezbeđivanja brzog završetka radova.

Član 5.

Interno raseljena lica, pri prelasku administrativne linije na Kosovo, biće oslobođena od svih poreza.

Robu i opremu koji su potrebni za projekte povratka na Kosovo, odgovarajuće odeljenje UNMIK-a će označiti kao humanitarnu pomoć čime će oni biti izuzeti od UNMIK-ovih carinskih i poreskih obaveza. Za robu i opremu pri prelasku administrativne linije mora da postoji sertifikat. Ništa od gore navedenog ne sprečava Carinu UNMIK-a da preuzima neophodne provere u cilju obezbeđivanja da roba i oprema koji se unose na Kosovo odgovaraju onome što je odobrio UNMIK.

Sve strane u ovom sporazumu će nastojati da olakšaju brzo prebacivanje sve robe, opreme i pratećeg osoblja, tako da administrativna linija može da bude pređena bez zastoja.

Član 6.

Strane su saglasne da u okviru svojih mogućnosti olakšaju humanitarnu podršku povratnicima, sve dok se kod njih ne steknu uslovi za dostizanje minimalnog životnog standarda na Kosovu.

Član 7.

Strane su saglasne da ukoliko je proces rekonstrukcije, povraćaja imovine i povratka uslovljen završetkom administrativnih ili sudskih postupaka, ti postupci će se smatrati prioriternim.

Član 8.

Strane su saglasne da ukoliko se pokaže da je neophodno, a pošto o tome bude postignut konsenzus, mogu i treba da budu osnovane *ad hok* namenske grupe u cilju olakšavanja izvršavanja konkretnih projekata na određenim lokacijama.

Član 9.

Ovaj Protokol stupa na snagu na dan potpisivanja. Protokol treba redovno razmatrati i po potrebi menjati u bilo koje doba, uz obostranu saglasnost svih strana.

Potpisano u Prištini 6. juna 2006. godine

Za UNMIK

Soren Jesen-Petersen
Specijalni predstavnik Generalnog sekretara

Za Vladu Kosova, PIS

Dardan Gaši
Vršilac dužnosti šefa prištinske delegacije u
Radnoj grupi za direktan dijalog

Za Vladu Srbije

Milorad Todorović
Šef beogradske delegacije u
Radnoj grupi za direktan dijalog